

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Загальна та клінічна психодіагностика: методи та практика

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Освітньо-професійна програма	Клінічна психологія
Кафедра	Клінічної психології
Кількість кредитів	4,0 кредити ЄКТС
Форма контролю	Екзамен
Мова викладання	Українська
Розробники курсу	Наталія Завязкіна
Контактна інформація	nzaviazkina@gmail.com

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

	<p>«Загальна та клінічна психодіагностика: методи та практика» належить до переліку нормативних дисциплін циклу професійної підготовки фахівців з вищою освітою за спеціальністю Психологія. В ній розглядаються історичні передумови виникнення психологічної діагностики, особливості психологічної оцінки в різних напрямках, вимоги до професійного інструментарію, етапи побудови психодіагностичного дослідження, основні помилки та етичні засади в роботі психодіагностів.</p>
	<p>Метою освітньої компоненти є: формування наукових уявлень про особливості застосування психодіагностичних знань в різних галузях, а також компетенції та ризиків при проведенні психодіагностичного обстеження в світлі сучасних практик; визначення значення для клінічної психології та психодіагностики категорій диференційної діагностики та надання психологічної допомоги в клініці.</p> <p>Завданнями освітньої компоненти є: засвоєння знань щодо предмету та методу психодіагностики, її актуального кола досліджень, місця в системі суміжних дисциплін; вивчення основних груп тестів, розуміння характеристик ефективних тестів; розуміння етичних принципів в психодіагностичній діяльності; розуміння принципів клініко-психологічної взаємодії у контексті соціальної та психологічної допомоги; формування базових навичок застосування принципів та методів клінічної психодіагностики.</p>

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Історико-методологічні проблеми психодіагностики

Лекція 1. *Вступ. Психологічна діагностика та оцінка: теорія та практика.* Предмет психодіагностики як наукового знання. Структура, завдання та стан сучасної психодіагностики: предмет, об'єкт, мета та завдання. Взаємодія діагноста і досліджуваного. Психометрика та практичні сфери застосування психологічного знання. Практична психодіагностика. Зв'язок психодіагностики з іншими науками.

Лекція 2. *Історія становлення психодіагностики: виклики часу та сучасні тенденції.* Виникнення і етапи розвитку психодіагностики. Тенденції становлення сучасних напрямів у психодіагностиці. Критика тестів. Розвиток вітчизняної психодіагностики. Допсихологічні тести. Теорії розвитку тестів. Психологічний тест як об'єктивне вимірювання.

Лекція 3. *Процес психодіагностичного дослідження.* Загальна характеристика

психодіагностичного процесу. Діагностичні ознаки. Діагностичні категорії. Основні етапи психодіагностичного процесу. Психодіагностичні помилки. Інтеграція даних. Психологічний діагноз. Підготовка психологічного висновку. Зворотній зв'язок.

Тема 2. Психодіагностика як практична діяльність.

Лекція 4-5. Метод тестів. Психометричні властивості тестів. Психологічний тест як об'єктивне вимірювання. Суб'єктивні, об'єктивні та проєктивні тести. Норми тесту. Психометричні вимоги до методики: репрезентативність, надійність, валідність, достовірність.

Лекція 6. Етичні стандарти щодо психологічної оцінки. Дотримання етичних норм психодіагностики.

Тема 3. Теоретичні та організаційні питання клінічної психодіагностики

Лекція 1. Історичні підходи щодо використання психологічних знань у клініці. Лекція висвітлює еволюцію уявлень про психічні розлади: від донаукових і медико-біологічних концепцій до психодинамічного, біхевіорального, когнітивного, гуманістичного та сучасного біопсихосоціального підходів. Розглядається їх внесок у формування методів діагностики та психотерапії в клінічній психології.

Лекція 2. Етичні стандарти в клінічній психології та психодіагностиці. Лекція присвячена основним етичним принципам професійної діяльності клінічного психолога: конфіденційності, інформованій згоді, професійній компетентності, відповідальності та дотриманню прав клієнта. Розглядаються етичні вимоги до проведення психодіагностики, використання та інтерпретації методик, збереження результатів обстеження й попередження професійних порушень.

Лекція 3. Теоретичні та організаційні питання клінічної психодіагностики. Лекція розкриває теоретичні основи клінічної психодіагностики, її місце в системі клінічної психології, основні підходи, принципи та методи психодіагностичного обстеження. Висвітлюються організаційні аспекти проведення діагностики: етапи обстеження, вибір методик, оформлення та використання результатів у клінічній практиці.

Тема 4. Методи клінічної психології та психодіагностики та їх використання. Етапи планування дослідження в клініці.

Лекція 4-5. Методи клінічної психології та психодіагностики та їх використання. Лекція охоплює основні методи клінічної психології та психодіагностики: клінічне інтерв'ю, спостереження, психометричні, проєктивні та експериментально-психологічні методи. Розглядаються особливості їх добору, застосування та інтерпретації результатів у діагностичній і клінічній практиці.

Лекція 6. Етапи планування психодіагностичного дослідження в клініці. Лекція присвячена основним етапам планування клінічного психодіагностичного дослідження: формулювання запиту, визначення мети та завдань, вибір методів і методик, організація процедури обстеження, аналіз та оформлення результатів з урахуванням клінічного контексту. Значення розуміння вікових особливостей пацієнтів.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Курс викладається на протязі 2-х семестрів та спрямований на формування знань і практичних навичок з загальної та клінічної психологічної діагностики, діагностики, профілактики та психологічної допомоги особам з різними психологічними запитами. Навчання передбачає дотримання етичних норм, конфіденційності, академічної доброчесності та активну участь студентів у заняттях. Оцінювання здійснюється на основі поточного контролю, виконання всіх вказаних в програмі завдань та підсумкової атестації. Важливою складовою курсу є практичні контактні заняття, присутність на яких є обов'язковою. Практичні заняття спрямовані на закріплення теоретичних знань, аналіз клінічних і професійних ситуацій, розвиток навичок професійного мислення та міжособистісної взаємодії. Пропуски практичних занять без поважної причини негативно впливають на підсумкову оцінку. У разі наявності поважної причини пропущене заняття може бути відпрацьоване шляхом виконання індивідуального завдання за погодженням із викладачем.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: проводиться з метою оцінювання результатів навчання протягом семестру і включає систематичний моніторинг навчальних досягнень здобувачів. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять у формі виконання практичних завдань, коротких тестів для закріплення матеріалу, розв'язання кейсів та активної участі в обговореннях, в обсязі навчального матеріалу, визначеному для кожного заняття.

- виконання практичних задач (оцінюється під час їх виконання);
- виконання умов академічної дисципліни (оцінюється під час лекцій, практичних занять та під час поточного контролю теми).

Методи підсумкового контролю: проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці семестру, відповідно до навчального плану у формі іспиту, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Форми поточного контролю:

Тести та практичні задачі. Максимальна оцінка за виконання практичної задачі становить 5 балів.
Виконання умов академічної дисципліни. Відвідування лекцій та активна участь у практичних заняттях.

Форма підсумкового семестрового контролю:

Іспит проводиться в тестовому форматі. Максимальна сума балів за залік - 40 балів.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні задачі	5	20
Виконання умов академічної дисципліни	40	40
Іспит	40	40
		100

Умова допуску до заліку: мінімальна кількість балів при виконанні умов академічної дисципліни – 34

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (26 год.) та практичних (6 год.) занять, організації самостійної роботи студентів (84 год.). Протягом курсу передбачено проведення індивідуальних консультацій (4 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (аналіз кейсів, виконання практичних завдань).

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Булах І.Є., Мруга М.Р. Створюємо якісний тест: Навчальний посібник. – К.: Майстер-клас. – 2006.
2. Галян І.М. Психодіагностика: Навчальний посібник. Київ: «Академвидав», 2009. 464 с.
3. Литвиненко І.С., Прасол Д.В. Проективні малюнкові методики: Методичний посібник. Миколаїв: Вид-во «Арнекс», 2015. 160 с.
4. Психологу для роботи. Діагностичні методики: Збірник. Укладачі М.В. Лемак, В.Ю. Петрище. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. 616 с.
5. Сприяння підвищенню життєстійкості фахівців соціономічних професій : методичні рекомендації. За ред. О.М. Кокуна. Львів: Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 84 с.
6. Терлецька Л.Г. Основи психодіагностики. Навчальний посібник. Київ: Главник, 2006. 144 с.
7. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХП», 2018. 246
8. Долинська Л. В., Мельничук О. Б., Ісаєвич С. І. Основи психодіагностики. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002.
9. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Ника-Центр» – 2009. – 399 с.
10. Лемак М.В., Петрище Ю.В. Психологу для роботи: діагностичні методики. Методичне видання. – Ужгород, Видавництво А. Гаркуші. – 2012. – 616 с.
11. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009.
12. Практикум з психодіагностики / Укл.: О.О. Музика, В.М. Остринька, В.В. Остринський. – 2-ге вид., випр. і допов. – Житомир, 2000.
13. Скребець В. О. Основи психодіагностики: Навчальний посібник для вузів. – К.: Слово, 2003.
14. Становлення сучасної парадигми психологічної діагностики когнітивного розвитку учнів : монографія / [С.А. Гончаренко, Л.О. Кондратенко та ін.] ; за ред. С.А.Гончаренко, Л.О.Кондратенко. – Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2012 – 208 с.
15. Щербакова І.М. Психодіагностика професійного самовизначення особистості: Навчально-методичний посібник. – Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. – 324 с.
16. Медична психологія: підручник / за редакцією академіка С. Д. Максименка. Том І. 3-е вид. доробл. і доповн. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 512 с.
17. Медична психологія: в 2-х т. / Г.Я.Пілягіна, О.О.Хаустова, О.С.Чабан та ін.]; за ред. Г.Я.Пілягіної. – Вінниця: Нова книга, 2020. – 288с.
18. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник за заг.ред.. О.С.Чабана та ін. – К., 2020. – 216с.
19. Дяків О. І. Клінічна психодіагностика в медицині та психотерапії. Львів: ЛНМУ, 2015.
20. Ahuir, M., Crosas, J. M., Estrada, F., Zabala, W., Pérez-Muñoz, S., González-Fernández, A., ... Labad, J. (2021). Cognitive biases are associated with clinical and functional variables in psychosis: A comparison across schizophrenia, early psychosis and healthy individuals. *Revista de Psiquiatría y Salud Mental (English Edition)*, 14(1), 4-15. doi:10.1016/j.rpsmen.2021.03.004

21. Березюк, Т. Аналіз психологічних підходів до розуміння проблеми невротичних розладів. *Психологія: реальність і перспективи*. 2022. (19), с. 5–12.
22. Семенюк О. І. Психодіагностика особистості у клініці неврозів. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2013.
23. Савчин М. В. Психодіагностика психічних станів: Монографія. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ,
24. Dean C. E. Psychopharmacology: A house divided. *Prog. Neuropsychopharmacol. Biol. Psychiatry*. 2011; 35 (1): 1–10. doi: 10.1016/j.pnpbp.2010.08.028.
25. Hamani C., Holtzheimer P., Lozano A. M., Mayberg H. (editors). *Neuromodulation in Psychiatry*, First Edition. John Wiley & Sons, Ltd., 2016. 482 p.
26. Nahum M., Lee H., Merzenich M. M. Principles of neuroplasticity-based rehabilitation. *Prog. Brain Res*. 2013; 207: 141–171. doi: 10.1016/B978-0-444-63327-9.00009-6.
27. Roth-Marnat, G. *Handbook of Psychological Assessment*. Wiley, 2009.
28. Weiner, I. B., Greene, R. L. *Handbook of Personality Assessment*. Wiley, 2017.
29. DSM-5-TR – Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (American Psychiatric Association), 2022.
30. 7. Millon, T., Grossman, S. *Personality Disorders in Modern Life*. Wiley, 2015.
31. Exner, J. E. *The Rorschach: A Comprehensive System*. Wiley, 2003
32. Jeffrey Paul Kahn, (2021). Chapter 4 – Paranoid Schizophrenia with Voices and Panic Anxiety, pp. 53-65, <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-68309-8.00004-7>
33. Korczak, A., & Styła, R. (2021). Anxiety and executive functions relationships in schizophrenia: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, Vol. 177, 110643. <https://doi:10.1016/j.paid.2021.110643>